

Будучы архімандрыйт Ляонцій – у міры Лонгін Фёдаравіч Карповіч – нарадзіўся ў Пінску каля 1580 года. Паходзіў з сям’і пінскага пратапопа. Вучыўся будучы вызнаўца веры Хрыстовай, на думку даследчыкаў, у Астрогу альбо ў Вільні. У паэтычным творы “Лямант”, прысвечаным памяці айца Ляонція, ёсць радкі, якія сведчаць пра цяжкія матэрыяльныя ўмовы яго навучання : “Он о нищих, убогих старанье мел, о вдовах, маючи и свм выхованье с жебранины ненъдзной” (ён выяўляў клопат пра жабракоў, убогіх, удоў, бо і сам быў выхаваны з дапамогай мізэрнай міласціны). Лонгін Карповіч валодаў глыбокімі ведамі ў багаслоўі, дыялектыцы, логіцы, рыторыцы, валодаў некалькімі мовамі і пры гэтым вызначаўся пакорнай набожнасцю і руплівасцю да веры Праваслаўнай.

На пачатку XVII стагоддзя ўніаты захапілі Свята-Троіцкі манастыр у Вільні і выцеснілі існуючае пры ім праваслаўнае брацтва, арганізаваўшы замест яго сваё ўніяцкае. Яны намагаліся прысвоіць усе маёмасныя і юрыдычныя правы праслаўнага брацтва. Спрабуючы абараніць правы Віленскага праваслаўнага брацтва ад несправядлівых замахаў уніятаў, Лонгін Карповіч разам з некаторымі іншымі братчыкамі выпраўляецца ў студзені 1609 года ў Варшаву на пасяджэнне сойму. Лонгін Карповіч паўстае тут перад намі як актыўны міранін, якога сярод іншых віленцаў патрыяршы экзарх Кіеўскай мітраполіі пратапоп Нестар Казменіч ставіць у прыклад у сваім пасланні да пінскага духавенства ад 4 студзеня 1609 года.

Вярнуўшыся з Варшавы, Лонгін Карповіч працягвае сваю энергічную дзейнасць па абароне Праваслаўя. У прыватнасці, ён узначальвае друкарню Віленскага праваслаўнага брацтва, у якой у 1610 годзе выходзіць знакамітая кніга Максіма (у манашасстве Мялеція) Сматырцкага “Фрынас, або Плач адзінокай кафалічнай апостальскай Усходняй Царквы з тлумачэннем догматаў веры”. Аўтар дае выразную карціну страшэннага заняпаду веры і набожнасці ў папскай сталіцы – Рыме і заклікае адступнікаў ад ісціны апамятавацца і пакаяцца, вярнуцца да сваёй Маці-Царквы, якая іх нарадзіла і выхавала, і адпрэчыць усе рымскія ерасі і аблуды. Кніга зрабіла глыбокае ўражанне як на праваслаўных, так і на праціўнікаў Праваслаўя, якія абрынулі ўсё сваё абурэнне і раз’юшанасць на выдаўцоў. У Вялікую Суботу 7 красавіка 1610 года ў друкарні быў учынены вобыск, падчас якога галоўнага друкара і карэктара Лонгіна Карповіча арыштавалі, а затым без суда і следства кінулі ў турму. Два гады вызнаўца правёў у кайданах, яго вадзілі з аднаго суда на другі, пераводзілі з адной турмы ў другую, штодня ўчынялі допыты, білі, здзекаваліся, прымушаючы адмовіцца ад Праваслаўя і прыняць унію, але ён непакісна адстойваў права народа захаваць роднае Праваслаўе. На целе святога падзвіжніка ад кайданоў утварыліся язвы, сляды якіх заўважныя былі нават пасля яго праведнага спачыну.

Не зламіўшы трываласці падзвіжніка, яго выпусцілі з турмы. Ён вярнуўся да сваіх паплечнікаў, стаўшы шырока вядома як адважны вызнаўца і пакутнік за веру. Неўзабаве Лонгін Карповіч прыняў манашаскі пострыг з імем Ляонцій і дзякуючы свайму высокаму аўтарытэту стаў на чале Віленскага Свята-Духавага манастыра ў сане архімандрыта. Пры ім ў абіцелі

быў уведзены статут агульнага манашаскага жыцця паводле чыну свяціцеля Васілія Вялікага. Нягледзячы на падарванае ў турме здароўе архімандрыт Ляонцій з нязменнай энергіяй працягвае сваю пастырска-асветніцкую дзейнасць. У брацкай друкарні, якую ён па-ранейшаму ўзначальвае, выдаюцца новыя кнігі “Евангелле навучальнае”, Малітваслоў, Службоўнік, Трэбнік, “Вертаград душэўны” святагорца Фікарды. У апошнім выданні змешчана прадмова архімандрыта Ляонція Карповіча. Узначальваючы Свята-Духаў манастыр і праслаўнае брацтва, архімандрыт Ляонцій становіцца яшчэ і рэктарам брацкай школы, выхоўваючы моладзь у духу вернасці Праваслаўю.

Як і раней, яму даводзілася цярпець шматлікія крыўды ад уніятаў Свята-Троіцкага манастыра, якія, карыстаючыся блізкай адлегласцю, амаль штодня кідалі ў манахаў Свята-Духавага манастыра камяні, выпускалі стрэлы. Падчас аднаго з такіх нападаў у 1614 годзе архімандрыт Ляонцій ледзь застаўся жывы: пінскі ўніяцкі епіскап Паісій Анікеевіч і вядомы ўніяцкі дзеяч Іасафат Кунцэвіч, знаходзячыся ў Свята-Троіцкім манастыры, сталі кідаць цэглу ў архімандрыта Ляонція і сур’ёзна паранілі яго.

Увесь час, вольны ад працы і богаслужэння, архімандрыт Ляонцій праводзіў у келейнай малітве. Ён настолькі любіў малітву, што плакаў, калі яму даводзілася перапыняць малітву дзеля зямных спраў, хоць і гэтыя зямныя справы патрэбныя былі для абароны Святой Царквы.

Шмат сіл архімандрыт Ляонцій аддаваў арганізацыі манашаскага жыцця ў родным Свята-Духавым манастыры, які дзякуючы менавіта яго намаганням неўзабаве стаў на чале ўсіх праваслаўных манастыроў Вялікага княства Літоўскага.

Усім праваслаўным віленцам архімандрыт Ляонцій быў вядомы як боганатхнёны прапаведнік. Яго пропаведзі высока уанілі не толькі праваслаўныя, але літаральна былі “залатымі” і для езуітаў, якія скуплялі іх за золата, каб спаліць. Менавіта таму з вялікага мноства яго пропаведзяў да нас дайшло толькі тры, прычым такія, у якіх няма ніякай антыўніяцкай палемікі. Праваслаўныя лічылі архімандрыта Ляонція падобным па красамоўству да Залатавуста.

У 1620 годзе Вялікае княства Літоўскае наведаў Іерусалімскі патрыярх Феафан, які пагадзіўся рукапалажыць для Праваслаўнай Царквы мітрапаліта і чатырох епіскапаў. Паміж абраных на епіскапскае служэнне быў і архімандрыт Ляонцій (Карповіч), які быў нарочоны епіскапам Брэсцкім і Уладзімірскім. Аднак цяжкая хвароба не дазволіла Віленскаму архімандрыту адправіцца ў Кіеў для хіратоніі. Прадчуваючы блізкую смерць, архімандрыт Ляонцій па просьбе брацтва пасылае да патрыярха свайго пастрыжаніка інака Мялеція Сматрыцкага. Прабыўшы некалькі месяцаў у Кіеве, Сматрыцкі вярнуўся ў Вільню ў сане архіепіскапа і ўжо не застаў жывым свайго настаўніка : 24 верасня 1620 года ён спачыў, а цела яго застаецца непахаваным шэсць тыдняў. Архіепіскап Мялецій адслужыў адпяванне прападобнага Ляонція 2 лістапада 1620 года. У сваім слове на пахаванне ён адзачыў нятленнасць яго пачэсных мошчаў : “Сведчаннем цярплінасці гэтага

святога вызнаўца і пакутніка служаць самі язвы, намуляныя кайданамі на гэтым пачэсным целе, якое хоць ўжо шэсць тыдняў застаецца мёртвым, але благадаццю існага ў ім Прасвятога і Жыватворчага Духа захоўваецца непашкоджаным і без паху тлення”.

У тым самым 1620 годзе ў брацкай друкарні Свята-Духава манастыра была выдадзена паэма “Лемент у света убогих на жалостное преставање святолюбивого...отца Леонтия Карповича”, у якой архімандрыт Ляонцій характарызуецца як святы падзвіжнік і вызнаўца Праваслаўя.

Ушанаванне прападобнага Ляонція як святога ўгодніка было распаўсюджана не толькі ў Вільні, але і за яе межамі. У 1633 годзе студэнты Кіеўскай духоўнай калегіі віталі свяціцеля Пятра (Магілу) з яго ўзыходам на мітрапалічы прастол. У прывітальным тэксе, які быў яму прысвечаны, ёсць такія словы : “Цяпер пажадай толькі выправіцца ў Вільню і іншыя гарады рускага і літоўскага свету і ўбачыш, як сустрэнуць цябе з радасцю тыя, кім поўныя былі вязніцы, поўныя былі ратушы, поўныя былі вязнічныя сутарэнні за найчысцейшую ўсходнюю веру, як сустрэнуць цябе і правядуць да свайго кіраўніка ў прыгнёце, правядуць ў веры ісцінай, падобнага да Залатавуста ў красамоўстве, - за некалькі гадоў перад гэтым спачылага архімандрыта Ляонція Карповіча. Ubачыўшы нятленныя мошчы яго, убачыўшы бліжніх, за веру пацярпелых, ты адчуеш, якою вялікаю справаю паслужыў ты няшчаснаму народу нашаму. Гэтыя словы пра нятленнасць мошчаў былі сказаны праз 13 гадоў пасля спачыну архімандрыта Ляонція. Святы прападобнамучанік Афанасій, ігумен Брэсцкі, у сваім “Дыярыушы” таксама называе архімандрыта Ляонція святым : “Месцічы гаротныя з Любліна, Сокаля, Оршы, Пінска, Бельска, Кобрына, Берасця і з іншых гарадоў і мястэчак слёзна лямантуюць, што не маюць ужо і людзей, з якімі б цэрквы свае дагледзіць маглі. Не стала айца і мужа святога Ляонція Карповіча, архімандрыта Віленскага...”.

Надалей, аднак, склаліся неспрыяльныя абставіны для шанавання архімандрыта Ляонція. Калі нават мошчы святых мучанікаў Антонія, Іаана і Яўстафія давялося схаваць ад уніятаў у пячору, дзе яны знаходзіліся больш за 50 гадоў, то нядзіўна, што адкрытае ўшанаванне архімандрыта Ляонція (Карповіча) спынілася. Аднак у царкоўнай гісторыі захавалася яго імя як вызнаўца, мужанага абаронца Праваслаўнай веры.

Пра яго падзвіжніцкае служэнне Святой Царкве падрабязна апавядае мітрапаліт Макарый (Булгакоў) у сваёй шматтомнай “Истории Русской Церкви ”. Імя прападобнага Ляонція згадваецца сярод іншых святых архімандрытам Леанідам (Кавеліным) у яго кнізе “Святая Русь”.

15 мая 2011 года адбылося царкоўнае праслаўленне прападобнага Ляонція, архімандрыта Віленскага, вызнаўца. Урачыстасці адбыліся ў Свята-Петра-Паўлаўскім саборы Мінска, у заснаванні якога ў пачатку XVII стагоддзя прымаў непасрэды ўдзел святы Ляонцій.